

EKONOMSKO VREDNOTENJE EKOSISTEMSKIH STORITEV GOZDA IN NJEGOVA VLOGA PRI OBLIKOVANJU POLITIK RABE GOZDNIH VIROV

Anže Japelj, Gozdarski inštitut Slovenije, anze.japelj@gozdis.si

Ekosistemske storitve so koristi, ki jih družbi omogočajo ekosistemi. Vplivajo na blaginjo ljudi in preživetje drugih živih organizmov. Predstavljajo sistemski pogled na povezave med ljudmi in naravnim okoljem v katerem živimo. Gozdovi pokrivajo približno 31% kopnega in so glavni vir lesa, pomemben ponor atmosferskega CO₂, vir hrane ter habitat številnim živalskim in rastlinskim vrstam.

Koristi, ki jih ima družba od gozdov določa njihovo vrednost. Ta je odraz tako materialnih dobrin in storitev gozda, ki so predmet tržne menjave, kot tudi vidikov, ki (še) nimajo tržne cene. Med slednje lahko uvrstimo možnosti za kakovostno rekreacijo, estetsko vlogo gozda in zapuščinsko vrednost, saj nam je morda pri slednjem pomembno, da v gozdu uživajo tudi naši zanamci. Opisana kompleksnost narave odnosa med gozdom in ljudmi zahteva celosten pogled na ravnanje z gozdovi. Tega že prepoznavajo v nekaterih mednarodno-političnih pobudah kot so Milenijska ocena ekosistemov (MEA) ter Ekonomija ekosistemov in biotske raznovrstnosti (TEEB).

Odločitve, ki upoštevajo širok obseg koristi gozdov, so bolj celostne in lažje zagotavljajo krepitev blaginje vseh. Ravno zato postaja ekonomsko vrednotenje ekosistemskih storitev gozda, predvsem tistih, ki nimajo tržne cene in jih je zato težje postavljati na tehtnico skupaj s tistimi, ki že nastopajo na trgu, vedno bolj pomembno. Na parket presoje odločitev o gospodarjenju z gozdom prinaša nove informacije o storitvah, ki jih sicer prepoznavamo, vendar jih morda v upravljaljske in politične procese še ne vključujemo enakovredno. Denarno izražene vrednosti »netržnih« ekosistemskih storitev je mogoče vključevati v pristope analize stroškov in koristi. Možno jih je umeščati v vrednostne sisteme in npr. s pogodbenimi odnosi med ponudniki in tistimi, ki po njih povprašujejo, zagotavljati na družbeno bolj zelenih ravneh. Gozd je v številnih pogledih tudi javna dobrina in nekatere njegove storitve niso na voljo v obsegu, kot bi jih družba želela; npr. estetska vloga gozdnih zaplat v pretežno urbaniziranih območjih.

Ekonomsko vrednotenje ekosistemskih storitev predstavlja orodje komunikacije med različnimi skupinami déležnikov, saj so koristi (in izgube) opredeljene v univerzalnem jeziku denarnih vrednosti. Pri tem vsekakor velja opozorilo pred posploševanjem. Informacije, ki jih ti pristopi ponudijo, je treba vedno tolmačiti v kontekstu metode vrednotenja, specifik družbenega okolja in ekoloških lastnosti ekosistema.